

Avoin mielipide suljettuun päätökseen

Kansallisessa keskustelussa on viime aikoina paneuduttu opiskeluun ja sitä ympäröiviin kysymyksiin. Suomen valtion hallitus on ilmaissut tahtonsa kohottaa suomalaista koulutustasoa ja *tehostaa* korkeakoulujen varallisuuden käyttöä. Samaan aikaan se on leikannut opiskelijoilta, korkeakouluilta sekä korkeakouluja tukevilta hallinnollisilta elimiltä kokonaisuudessaan yli sadan miljoonan euron verran. Tämä vaikuttaa meille Kritiikki ry:ssä nurinkuriselta. Mielestämme opiskelijoihin pitäisi valtion taholta sijoittaa, jotta koulutustasoa saadaan nostettua.

Tähän ratkaisuna hallitus pyrkii nostamaan avointen korkeakoulujen asemaa. Avoimissa korkeakouluissa – toisin kuin ns. *suljetuissa* – opinto-oikeuden saa rahaa eikä hakusuoritusta vastaan. Oppilaitokset ovat itse saaneet määrittää yksittäisen opintopisteen hinnan maksimissaan 15 euroon, mutta nyt hallitus on korottanut rajaa 45 euroon. Tavallisesti avoimissa on suoritettu joko täydentäviä opintoja aiempaan koulutukseen tai perusopintoja, jonka jälkeen on mahdollista hakea perinteistä opinto-oikeutta tutkintokoulutukseen erillisessä väylähaussa. Väylän tarkoitus on ollut mahdollistaa korkeakoulutus riippumatta ylioppilaskokeiden menestyksestä tai pääsykokeiden tuloksista.

Avoimet korkeakoulut ovat siis rahaa vastaan avoimia kenelle tahansa, mutta avoimen opiskelijat eivät tällä hetkellä laillisesti lukeudu opiskelijoiksi. Tämän laillisen eron tekee opintojen johtaminen tutkintoon, mihin avoimen opinnot eivät vie. Avoimen opiskelijoilla ei siis ole oikeutta opintotukeen tai -lainaan, opiskelija-alennuksiin tai -asuntoihin, eivätkä he ole ylioppilaskuntien jäseniä. Muutokset avoimeen koulutukseen tulisivat muuttamaan heidän asemaansa, mikä vaikuttaisi oppilaskuntien ja niiden alaisten järjestöjen toimintaan. Toistaiseksi on hankala arvioida näitä vaikutuksia, mutta suurimmaksi kysymykseksi nousee, mihin vedetään “tutkinto-opiskelijan” raja. Paljonko opintoja pitää suorittaa, että ne voidaan lukea “tutkintoon johtavaksi”?

Erityisesti ylioppilas- ja opiskelijakunnat ovat suuren muutoksen, jopa uhan, alaisina. Avoimen korkeakoulun avartaessa opiskelijan määritelmää, kunkin yhteisön täytyy tehdä omat linjauksensa siitä, että kuinka suhtautua avoimen opiskelijoihin. Vaikeutena esittäytyy esimerkiksi avoimen opiskelijan sitoutumaton asema. Kykenisikö kuka tahansa ilmoittautua muutaman opintopisteen kurssille ja hyödyntää tämän jälkeen opiskelijain etuuksia? Pystyisivätkö poliittiset tahot maksamaan vaikuttajiensa tiet opiskelijakuntiin? Me emme voi tietää näiden muutosten vaikutuksia, koska koko järjestelmämme on auttamattoman valmistautumaton niihin.

Ilmainen koulutus on yksi suomalaisten ydinarvoista, mutta avoimiin kohdistuvat muutokset mahdollistaisivat tutkinnon suorittamisen ilman minkäänlaisia valintaperusteita lukukausimaksua vastaan. Käytännössä tämä avaisi tilaisuuden koulutuksen eriarvoistumiselle, sillä parhaimmillaankin nykyisen korkeakoulujärjestelmän rinnalle syntyisi kallis *ohitusväylä* (45 € per opintopiste merkitsisi, että kandidaatin tutkinto tulisi kustantamaan vähintään 8 100 € ja maisterin tutkinto 5 400 €). Pahimmillaan uudistus

muuttaisi koko järjestelmän korvaamalla ilmaisen koulutuksen maksullisella vaihtoehdolla. Lisäksi uhkana on, että avoimen opiskelijoiden aseman häilyvyyttä voitaisiin käyttää tekosyynä heikentämään tai poistamaan nykyisiä tukiverkkoja, kuten opintotukea ja opiskelija-alennuksia.

Avoin korkeakoulu on arvokas osa koulutuksen saavutettavuutta, mutta edellä mainitut hallituksen toimet eivät paranna saavutettavuutta lainkaan. Päinvastoin ne rakentavat järjestelmään taloudellisia esteitä päästään helpoiten läpi jo yhteiskuntamme rahallisesti menestyneimmät. On huolestuttavaa ajatella tulevaisuutta, missä yliopistot ja ammattikorkeat valtavien leikkausten jälkeen menettävät arvoaan ja niiden ilmaiset tutkinnot jäävät toiselle sijalle avoimen väylän maksetuista opinnoista.

Solidaarisuudesta SYL:in (Suomen ylioppilaskuntien liitto) linjaukseen, sekä kaikkiin opiskelijoihin, jotka tahtoisivat säilyttää opintojensa saavutettavuuden ja arvokkuuden, Kriitikki ry on päättänyt asettua näitä muutoksia vastaan. Turun yliopiston motto kuuluu ”Vapaan kansan lahja vapaalle tieteele”, mutta kuinka vapaata voi olla tiede, jos sen opit saa vain maksua vastaan?

Lähteet:

Kangas, L: ”Selvitimme, paljonko opintopisteet maksavat avoimissa korkeakouluissa nyt – katso hinnat. *YLE* 7.9.2024. <https://yle.fi/a/74-20106957> [haettu 24.11.2025].

Opintotukilaki 1994. 4§ (1.5.1994/65) Opintotukeen oikeuttavat opinnot. https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/1994/65#OT0_OT3 [haettu 11.12.2025].

Tuovinen, R: Tiede- ja kulttuuriministeri: maksulliset korkeakoulututkinnot ovat ”rohkea avaus” – opiskelijajärjestöt tyrmäävät”. *YLE* 29.4.2025. <https://yle.fi/a/74-20158517> [haettu 24.11.2025].

Tuovinen, R: ”Hallitus haluaa tuoda maksulliset korkeakoulututkinnot Suomeen”. *YLE* 25.4.2025. <https://yle.fi/a/74-20158103> [haettu 24.11.2025].

Yliopistolaki 2009. 46§ (1.1.2010/558) Ylioppilaskunta.

https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2009/558#chp_5__sec_46 [haettu 11.12.2025].